

Buvina Andrzej, rzeźbiarz i malarz splicki, autor drzwi drewnianych katedry splickiej, ukończonych w r. 1214, do dziś dnia zachowanych na miejscu pierwotnym, oraz nieznanego

Ryc. 97. Fragment drewnianych drzwi rzeźby Buviny z katedry splickiej (1214)

Ryc. 98. Fragment drewnianych drzwi rzeźby Buviny z katedry splickiej (1214)

i nie zachowanego obrazu św. Krzysztofa na placu przed katedrą z tego samego roku. Drzwi, z drzewa orzechowego, wys. 5,30 m i szer. 3,60 m, składają się z dwóch skrzydeł, z których każde ma po siedem par (razem 28) kasetowo wgłębionych pól skośnie obramionych. Pola ozdobione są reliefami ze scenami

z Ewangelii, od Zwiastowania do Męki Pańskiej i Wniebowstąpienia, a ich obramienia motywami plecionki, wici roślinnych itp. Wszystko to umieszczone jest wśród bordiur dekoracyjnych z wici i liści latorośli winnej i pojedynczych motywów zwierzęcych i figuralnych, otaczających każde pole z osobna, jak

i całość. Obok zaś naroży wymienionych pól wbite są kule drewniane naśladujące ciężkie gwoździe miedziane. Jak świadczą o tym ledwo jeszcze widoczne ślady, reliefy były pierwotnie polichromowane. Strona ikonograficzna kompozycji z Ewangelii jest bardzo niejednolita, zaczerpnięta z różnych źródeł, konserwatywna, ale równocześnie także jest wyrazem swojego czasu: sporo w niej scen odpowiadających wprawdzie koncepcjom biz., które istnieją jednak w takim samym zestawieniu także na Zach.; dalsze sceny jak i niektóre detale ułożone są wprawdzie wg formulek biz., ale szczegóły odpowiadają układowi, jaki sceny te otrzymały w rom. sztuce, np. na Sycylii, a sceny jeszcze inne zbliżone są do ikonografii zach. w okresie rom., miejscami nawet do wzorów typowych w pocz. XIII w. dla sztuki na płn. od Alp. Nie ulega więc kwestii, że B. miał przed oczyma różne wzory, należące bardzo prawdopodobnie w większości do malarstwa książkowego. Stylistyczne zaś cechy drzwi, zarówno scen figuralnych, jak i ornamentyki, w swej istocie są rom. Owa przynależność do zasięgu sztuki rom. tłumaczy też rysy konserwatywne, sięgające miejscami do tradycji antycznych wzgl. wcz. chrześc. Sztuka mistrza splickiego jest w rezultacie odbiciem nie tyle ewentualnych prądów lub wpływów weneckich, które miały w Dalmacji zapanować dopiero w okresie późniejszym, ile raczej dziełem rodzimych możliwości twórczych konserwatywnego środowiska dalm., ściślej splickiego, na pocz. XIII w., zanim doszło do wielkiego ożywienia owej twórczości, reprezentowanej przede wszystkim w portalu katedry w Trogirze mistrza Radovana z r. 1240. Drzwi katedry splickiej stanowią w każdym razie typowy i ważny zabytek w serii ozdobnych drzwi kościelnych, od drzwi Św. Sabiny w Rzymie aż do drzwi gnieźnieńskich i nowogrodzkich (ob. Split, Trogir, Radovan, Gniezno, Dalmacja).

Lit.: R. Eitelberger, Die mittelalterlichen Kunstdenkmäler Dalmatiens, Wien 1884; T. G. Jackson, Dalmatia, the Quarnero and Istria, Oxford, t. 1—3, 1887; A. Venturi, Storia dell' arte Italiana, t. 3, 1904; M. Васић, Архитектура и скулптура у Далмацији од почетка IX до почетка XV века, Београд 1922; P. Toesca, Storia dell' arte italiana, Torino 1927; Lj. Karaman, Buvinove vratnice i kor splitske katedrale, Rad JAZU, 275, 1941, s. 1—96; tenże, Pregled razvoja umjetnosti u Dalmaciji. Od doseljenja Hrvata do pada Mletaka, Zgb 1952; Enc. Jugosl., t. 2, 1956, s. 314—5. [Wojstaw Molè]